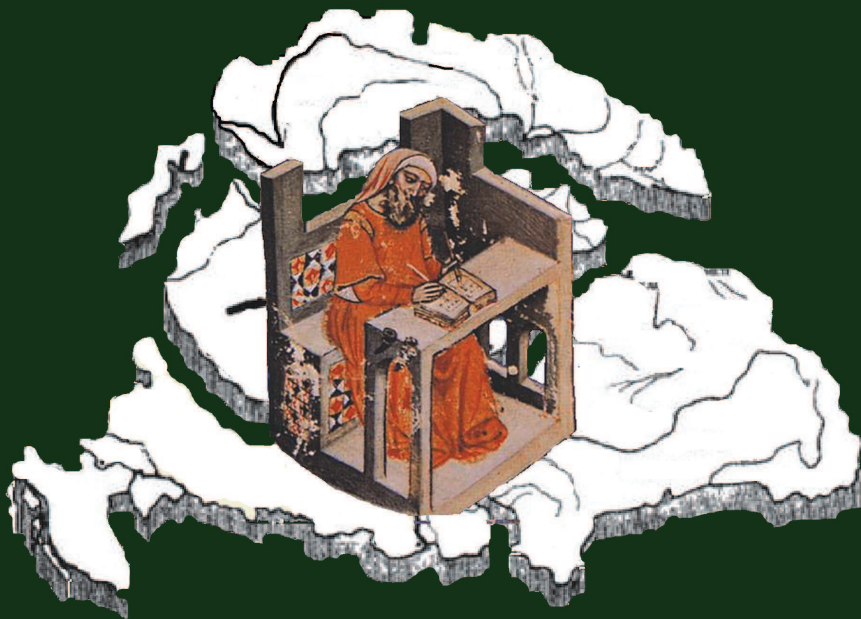

ÜNNEPI PARERGÁK

MEZEY Barna

65. SZÜLETÉSNAPIJA TISZTELETÉRE

Ünnepi parergák

M E Z E Y B a r n a

65. születésnapja

tiszteletére

Salutem, 5.

sorozatszerkesztő

PARÁDI József

sorozatgondozó

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

Budapest

HU-ISSN 2416-2078

HU-EISSN 2560-094X

DOI 10.31626/HU-EISSN2560-094X

Ünnepi parergák
M E Z E Y B a r n a
65. születésnapja
tiszteletére

Szerkesztette:
PARÁDI József

Budapest
2018

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti
Tudományos Társaság

HU-ISBN 978 615 80 3096 0
HU-EISBN 978 615 80 3099 1

Ünnepi parergák
M E Z E Y B a r n a
65. születésnapja
tiszteletére

© Szerzők, 2018
© Szerkesztő, 2018

HU-ISSN 2416-2078
HU-EISSN 2560-094X
HU-ISBN 978 615 80 3096 0
HU-EISBN 978 615 80 3099 1

Dr. MEZEY Barna DSc. habil. prof.

a magyar rendvédelem-történet magistere

Piktogram

A rendvédelem-történeti elismerések

25 éves Emlékérme

Rendvédelem-történetért Díj

Rendvédelem-történetért Érdemrend
a rendvédelem-történet kiváló művelőjének

Rendvédelem-történetért Érdemrend
a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának

Rendvédelem-történetért Érdemkereszt
a rendvédelem-történet kiváló művelőjének

Rendvédelem-történetért Érdemkereszt
a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának

Rendvédelem-történetért Érdemérem

Az ünnepelt elismerései

Év	Elismerés	Adományozó
1976	Hajnóczy Érem	ELTE-ÁJK TDT
1989	A Magyar Jogász Szövetség Aranykoszorús Jelvénye	MJSZ
1998	Rendvédelem-történetért Érdemérem	SZBMRTT
2001	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt önzetlen támogató fokozat	SZBMRTT
2001	A Belügyminiszter Aranygyűrűje	BM
2004	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt kiváló művelő fokozat	SZBMRTT
2004	Emberi Jogokért Emlékplakett	IM
2005	A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje	MKE
2005	Mestertanár Aranyérem	ODTT
2005	Bishinger József Ezüst Emlékérem	Győr polgármestere
2006	Rendvédelem-történetért Érdemrend önzetlen támogató fokozat	SZBMRTT
2006	Pázmány Péter Felsőoktatási Díj	PRCHA
2008	A Rendvédelem-történet Magistere kitüntető cím	SZBMRTT
2008	KRE-ÁJK Ezüst emlékérem	KRE-ÁJK dékán
2008	ELTE emlékérem	ELTE szenátus
2008	BÜK Ezüst Emlékérem	BÜK
2008	ELTE-BTK Eötvös Loránd Ezüst Emlékérem	ELTE-BTK dékán
2008	Büntetés-végrehajtás Díszkardja	BV.OPK.
2010	Szemere Bertalan Díj	SZBMRTT
2011	Rendvédelem-történetért Érdemrend kiváló művelő fokozat	SZBMRTT
2013	Büntetés-végrehajtási Szolgálatért Emlékplakett arany fokozat	BM
2013	Pázmány Emlékérem	PPKE
2013	Vámbery Emlékérem I. fokozat	MKT
2013	Arany Kitűző	ODTT
2014	Commander of the Order of the Lion of Finland (A Finn Oroszlán Rend Parancsnoki fokozata)	Finn Köztársaság elnöke
2015	25 év a magyar rendvédelem-történet szolgálatá- ban Emlékérem	SZBMRTT
2015	„Candidate et Fideliter” Emlékérem	BV.OPK.
2015	Pro Facultate Emlékérme	SZIE-DF-ÁJK
2015	Honorius Causa Doctor díszdoktori cím	KNINYE

Rövidítések:

- BM = Belügyminisztérium.
- BÜK = Budapesti Ügyvédi Kamara.
- BV.OPK. = Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága.
- ELTE-ÁJK TDT = Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Tudományos Diákköri Tanács.
- ELTE-BTK = Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.
- IM = Igazságügyminisztérium.
- KNINYE = Kijevi Nemzeti Idegen Nyelvi Egyetem.
- KRE-ÁJK = Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar.
- MJSZ = Magyar Jogász Szövetség.
- MKE = Magyar Köztársaság Elnöke.
- MKT = Magyar Kriminológiai Társaság.
- ODTT = Országos Diákköri Tudományos Tanács.
- PPKE = Pázmány Péter Katolikus Egyetem.
- PRCHA = Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány.
- SZBMRTT = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.
- SZIE-DF-ÁJK = Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar.

TARTALOMJEGYZÉK

RÉVÉSZ T. Mihály Laudatio	15.p.
BODA József (orcid: https://orcid.org/0000-0002-4010-896X) Az új „demokratikus” hadsereg különleges rendeltetésű erői 1945-1948.....	19.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.19-36.p)
ERNYES Mihály (orcid: https://orcid.org/0000-0001-7819-1781) KRISZTINKOVICH Antal életútja.....	37.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.37-62.p)
PARÁDI József (orcid: https://orcid.org/0000-0003-3368-2944) A trianoni békediktátum és a magyar határőrizet.....	63.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.63-92.p)
SOM Krisztián (orcid: https://orcid.org/0000-0002-6993-2207) Magyar magánútlevelek 1918-1955 között.....	93.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.93-114.p)
SUBA János (orcid: https://orcid.org/0000-0002-2310-7746) Az 1927. évi kereskedelmi egyezmény és a határszéli forgalom.....	115.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.115-144.p)
SZAKÁLY Sándor (orcid: https://orcid.org/0000-0001-8105-0242) A magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás 1918-1921.....	145.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.145-160.p)
VEDÓ Attila (orcid: https://orcid.org/0000-0001-7382-5001) Közúti balesetek helyszínelése a Magyar Királyi Csendőrség „közlekedési szolgálatánál”.....	161.p. (doi: 10.31626/HU-EISSN2530094X.VTOM.161-192.p)
A kötet tanulmányainak jegyzetapparátusaiban egységesen alkalmazott rövidítések.....	193.p.
A kötet szerzői.....	194.p.

„*Vectigal quodam speculantes.*”
Tisztelgés a tudós előtt

LAUDATIO

A hazai jogi tudományosság jeles képviselője, a jogtörténet tudományterületének meghatározó szereplője, MEZEY Barna 1953. V. 27-én, Debrecenben született. Édesanyja több évtizeden keresztül ugyanannál a vállalatnál dolgozott adminisztrátorként, édesapja pedig Kossuth-díjas vegyész, korának tekintélyes menedzsere, a Chinoin Gyógyszergyár vezérigazgatója volt.

Az ünnepelt a budapesti Kölcsey Ferenc Gimnáziumban folytatott tanulmányai után jelentkezett, s 1972-ben felvételt is nyert az ELTE Állam- és Jogtudományi Karára. Hallgatóként tagja volt a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék mellett működő Tudományos Diákkörnek, és ennek keretében 1975-ben a budapesti Országos Tudományos Diákköri Találkozó I. díjat nyert „*A Rákóczi szabadságharc jogalkotási problémái.*” című pályaművével.

Diplomájának kézhezvétele után az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán állam- és jogtörténet tárgykörben tartott előadásokat, és vezetett szemináriumokat, miközben hat évig a Magyar Tudományos Akadémia – egyetemi kutatócsoportjában – tudományos segédmunkatársként, majd pedig tudományos munkatársként foglalkoztatta. Ez idő alatt a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tudományos Diákkör szakvezető oktatójaként tevékenykedett, s az e téren nyújtott kiemelkedő irányító és szervező munkájáért az ELTE rektora 1980-ban Eötvös-plakettel jutalmazta. Tanulmányait a posztgraduális szociológiai képzés elvégzésével egészítette ki. 1983-ban nevezték ki egyetemi adjunktussá. A rendszerváltás után megvédte a magyar polgári börtönügy kialakulásának történetét elemző kandidátusi disszertációját. 1991-től lett egyetemi docens, majd 1993-ban kapta a megtisztelő feladatot, hogy átvegye a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék vezetését.

Vezetésével és irányításával a kilencvenes évek közepén a tanszék szerzői munkaközössége két – azóta is alapmunkának számító – tankönyvet tett le az asztalra: 1995-ben az azóta már az ötödik, átdolgozott kiadásnál tartó *Magyar alkotmány-*

történetet, míg 1996-ban a mostanra már a negyedik kiadást is megért *Magyar jogtörténetet*. Tankönyvírói teljesítményét a 2003-ban megjelent és SZENTE Zoltánnal közösen jegyzett *Európai alkotmány- és parlamentarizmustörténet* című kötet is dicséri, amely a politológus hallgatók számára nélkülözhetetlen szakirodalom.

Mindezek mellett a tanszék széleskörű szakmai munkáját reprezentáló folyóiratoknak és sorozatoknak is értő szerkesztője, gazdája lett, így nevéhez fűződik a kilencvenes évek közepétől – a KOVÁCS Kálmán professzor által alapított – *Jogtörténeti Értekezések* sorozat, az idegen nyelvű (német, angol, francia) tanulmányokat közlő *Rechtsgeschichtliche Vorträge*, a *Jogtörténeti Bibliográfiák* sorozat, vagy a kétezres évek végétől a fiatal jogtörténész generáció számára publikálási lehetőséget kínáló *Junge Ungarische Rechtshistoriker* sorozat. 2016-tól a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* szerkesztőbizottságának az elnöke. Szerkesztőbizottsági tagja továbbá a *Rubicon* történelmi magazinnak, a *Magyar Rendészetnek*, a *Börtönügyi Szemlének*, a *Miskolci Jogi Szemlének*, a *Iustum Aequum Salutare*nak. A *Jogtörténeti Szemle* – immáron jó ideje – az ő főszerkesztősége alatt jelenik meg. A külföldi jogtörténeti folyóiratok közül az *European Lawyer Journal* és a *Journal of European History of Law* is a szerkesztői között tudhatja.

Oktatói tevékenységét díjak sokasága fémjelzi: tanszéki szobájában kiemelt helyet foglalnak el az „évfolyam legjobb előadója”, az „év legnépszerűbb oktatója” és az „év kiváló oktatója” cím odaítéléséről tanúskodó oklevelek. Számtalan jogtörténeti PhD dolgozat témavezetője, hivatalos bírálója vagy bírálóbizottsági tagja volt. Anyaintézménye mellett előadásokat tartott – és sok helyütt tart a mai napig – a Miskolci Egyetemen, a Károli Gáspár Református Egyetemen, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen és a Széchenyi István Egyetemen is. 2005-ben az Országos Diákköri Tudományos Tanács Mestertanár Aranyérmét ítélte oda az ünnepeltnek.

Külön kiemelhetjük, hogy a jubiláns nem csupán Magyarországon tett meg mindent a jogtörténet népszerűsítéséért, hanem széles nemzetközi kooperációs hálózatot is kialakított.

Személyes ösztöndíjai (DAAD, TEMPUS, FEFA stb.) is hozzájárultak a – többek között – Bécs, Trier, Hamburg, Göttingen, Bonn, Basel, Jéna vagy Heidelberg univerzitásainak nagynevű professzoraival folytatott együttműködéshez. Ebbe a sorba illeszkednek az általa megálmodott Deutsch-ungarisches strafrechtsgeschichtliches Seminar és a Schweizerisch-ungarisches strafrechtsgeschichtliches Blockseminar programjai, amelyek immár jó egy évtizede kerülnek megrendezésre.

Oktatási és kutatási tevékenységén túl számtalan tudományos és szakmai szervezetben töltött vagy tölt be felelős pozíciókat. Az Európai Jogakadémia és a Magyar Börtönügyi Társaság alapító tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaságnak 1991-től, a társaság elnökségének pedig 1996-tól tagja. Tagja továbbá többek között a Magyar Jogász Egyletnek, a Magyar Kriminológiai Társaságnak és a Magyar Történelmi Társulatnak. E szervezetek közül többnek aktív szerepvállalással segíti munkáját: a Magyar Börtönügyi Társaságnak évekig elnökségi tagja, majd alelnöke, 2008-tól pedig elnöke, a Magyar Jogász Egylet Jogtörténeti Osztályának titkára, majd 2007-től szintén elnöke; a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Bizottság Jogtörténeti Albizottságának pedig három évig titkára, majd 2002 és 2005 között három évig elnöke is volt.

MEZEY Barna életében meghatározó volt továbbá kari- és egyetemvezetői munkássága. Először FICZERE Lajos, az Állam- és Jogtudományi Kar dékánjának felkérését fogadta el, és 1996 és 2000 között oktatási és tanulmányi dékánhelyettesként segítette munkáját. Ebben az időszakban habilitált, melynek keretében „*A munkáltatás szerepe a büntetés-végrehajtás történetében.*” címmel tartott előadást. A téma kidolgozásában jelentősen segítette a Széchenyi Professzori Ösztöndíj is (1998-2001). Negyvenhét évesen, 2000-ben nevezték ki egyetemi tanárnak.

Majd egy évtizednyi vezetői múlttal a háta mögött adta be jelentkezését az Állam- és Jogtudományi Kar dékáni tisztségére, amelyet – a pályázat megnyerése után – közmegegyezésre töltött be két cikluson át, 2000 és 2008 között. Közel négy évtizedes oktatói és kutatói munkájának, egyetemi pályafutá-

sának betetőzéseként 2010-ben Magyarország legrégebbi, folyamatosan működő egyetemének első számú vezetője, az universitas rektora lett. 2011-ben pedig további elismerésként a Magyar Rektori Konferencia Plénuma Egerben az MRK elnöki tisztségével szavazott bizalmat a jubilánsnak. A professzor mindeközben nem hanyagolta el szakmai munkáját sem: 2011-ben „*A munkáltatás szerepe a büntetés-végrehajtás történetében (A fenyítőházi modelltől a rabdolgoztató házigig).*” című értekezésével elnyerte az MTA doktora címet.

Budapest, 2018. IX. 27.

Dr. RÉVÉSZ T Mihály CSc